

УДК 616.2-053.2-053.1-036.22

Т.В. Сорокман, І.В. Ластівка,
І.Б. Січкач, Т.І. Дмитрук

(м. Чернівці, Україна)

ЕПІДЕМІОЛОГІЯ УРОДЖЕНИХ ВАД РОЗВИТКУ
ОРГАНІВ ДИХАННЯ У ДІТЕЙ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ
ОБЛАСТІ**Ключові слова:** уроджені вади розвитку, органи дихання, діти, епідеміологія**Резюме.** наведено результати епідеміологічних досліджень щодо частоти уроджених вад розвитку органів дихання в дитячій популяції Чернівецької області. Показано структуру уроджених вад органів дихання.**Вступ**

Уроджені вади розвитку органів дихання (УВР ОД) є однією з найбільш складних діагностичних та лікувальних проблем сучасної пульмонології [1,5]. За даними різних авторів, поширеність УВР ОД коливається від 2,5% до 40% [2,4]. На долю бронхолегеневих уражень, обумовлених спадковими та уродженими захворюваннями, приходить 4,6% [1]. Частота УВР органів дихання у дітей з хронічними запальними захворюваннями легень складає 8-9,6% [3].

Аномалії бронхолегеневої системи тривалий час перебігають безсимптомно і маніфестують після приєднання інфекційно-запальних ускладнень. Терміни виявлення вад розвитку легень: до 11 років – 3,8%, у 11-20 років – 18,2%, у 21-30 років – 26,6%, в 31-40 років – 37,9%, старше 40 років – 14% [6]. Діти з аномаліями ОД найбільш часто страждають на бронхіальну астму, бронхіт з обструктивним компонентом, хронічну пневмонію з пневмосклерозом [8,7].

За даними багатьох дослідників уроджені вади органів дихання складають 6-7% від загальної кількості вад, які виявлені морфологами у дітей, що померли у віці до 1 року і посідають шосте рейтингове місце. У більшості випадків вони є вторинними вадами. В структурі УВР серед померлих переважають гіпоплазія легень, кіста легень та агенезія/аплазія. Майже 2/3 випадків УВР ОД серед померлих відмічені у мертворождалих дітей, що свідчить про важкість цих вад [1, 2, 5].

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Ретроспективно в роботі використані дані офіційної медичної статистики за 10 років (щорічні статистичні збірники 2001-2010 рр.). Проаналізовано протоколи секційних розтинів та інших архівних матеріалів. Окрім досліджень, проведених у немовлят, були вивчені амбулаторні карти дітей грудного віку, диспансерна документація дітей дошкільного та шкільного віку міських та обласних ЛПУ області.

Діагноз УВР ОД встановлювався на підставі ретельного обстеження, яке включало загально-

клінічні, біохімічні, функціональні та спеціальні обстеження. Для диференціації множинних уроджених вад розвитку нехромосомної етіології використовували атлас візуальної діагностики.

Використані загальноприйняті в медико-біологічних дослідженнях статистичні методи.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

За даними літератури, загальна поширеність вад органів дихання складає 0,401:1000 немовлят, або 1 випадок на 2495 пологів [3]. У Чернівецькій області за період 2001-2009 рр. поширеність вад органів дихання становила 0,4:1000, або 1 випадок на 2497 народжень.

У таблиці 1 наведена загальна структура УВР серед немовлят за даними сповіщень пологових будинків впродовж 2001-2010 рр. Вади легеневої системи за сповіщеннями пологових будинків склали 0,3-0,9% в структурі усіх УВР.

За досліджуваний період в пологових будинках Чернівецької області народилося 112 дітей, з яких у 18 (15,1%) діагноз УВР ОД був запідозрений у пологовому будинку. Впродовж 2001-2010 рр. народилися мертворождалими 113 дітей, з яких в 1 дитини верифіковано УВР ОД, що склало 0,9% в структурі усіх аномалій.

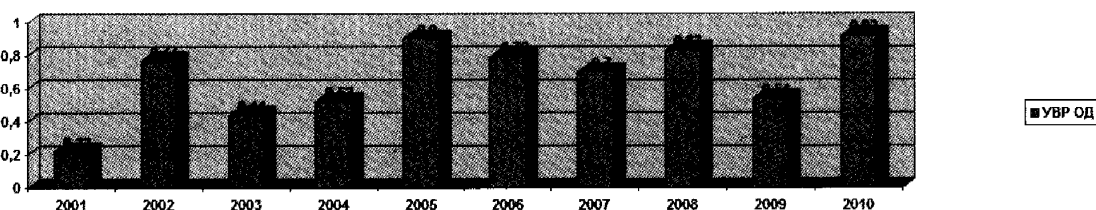
За 2001-2010 рр. померло 15 дітей з причин УВР ОД: 5 (4,5%) – внаслідок ізольованих вад та 10 (8,9%) – внаслідок множинних уроджених вад розвитку (МУВР), до складу яких входили аномалії органів дихання.

Аналізуючи динаміку УВР ОД, спостерігається збільшення частоти цієї патології впродовж 2001-2010 рр. (рис.1). Щорічний приріст становить 0,45%. Загальна частота УВР ОД по області склала 0,67%, по м.Чернівці – 0,17%. Серед дітей сільської місцевості цей показник коливався від 0,98% до 4,23%. Мінімальний показник був зареєстрований у Вижницькому районі (0,14%), максимальний – у Сокирянському (2,29%). Найвищий показник зареєстровано у 2005 р. (1,72%), найнижчий – у 2001 р. (0,22%).

Таблиця 1

**Частота уроджених вад розвитку серед немовлят за даними пологових будинків
за 2001-2010 рр.**

Клас за МКХ X перегляду		Роки									
		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Нервової системи	02-05	1,11	0,46	0,9	0,72	0,91	0,2	0,3	0,8	0,63	0,73
Інші	10-12	-	-	0,3	0,1	0,30	0,2	0,1	0,18	0,09	0,18
Системи кровообігу	21,24,27	1,56	2,7	2,31	2,5	3,2	4,1	4,29	4,29	5,9	5,44
Вади легеневої системи	30-34	-	-	0,22	0,1	0,30	0,1	-	0,18	0,27	0,45
Розщілина губи та піднебіння	35-37	1,12	1,7	0,9	1,8	0,71	0,39	0,4	0,99	0,72	0,38
Органи травлення	38-45	0,45	0,3	0,5	0,4	0,71	0,78	0,05	0,36	0,72	0,91
Статеві органи	50-56	1,0	4,47	3,1	2,98	3,81	3,54	4,29	4,3	4,52	4,26
Органів сечовидільної системи	60-64	0,34	0,93	0,3	0,31	0,81	2,56	2,69	4,0	1,1	1,9
Кістково-м'язевої системи	65-79	19,7	29,6	17,0	16,2	16,6	17,1	25,1	16,5	17,2	16,2
Інші	80-89	0,56	1,7	0,7	2,1	3,13	2,26	2,09	2,0	2,2	1,9
Дауна, Едвардса, Патау	90-91	1,23	1,23	1,4	0,5	2,12	1,38	0,7	0,72	0,45	1,1
Усього		27,0	44,1	27,9	28,3	32,8	32,7	40,48	37,7	33,8	33,4

Рис. 1. Частота уроджених аномалій органів дихання серед дітей за 2001-2010 рр. за даними ЛПУ (%)

Дослідження структури вад розвитку серед немовлят показало, що УВР ОД посідали 10 рейтингове місце. У структурі вад органів дихання перше рейтингове місце посідав уроджений стридор (51,8%), друге – МУВР (25,9%), третє – гіпоплазія легень (7,14%). Проведені епідеміологічні дослідження свідчать про збільшення таких аномалій, як уроджений стридор та МУВР в 3-4 рази впродовж 10 років.

Всього на обліку у обласного пульмонолога Чернівецької області станом на 01.01.2011р. знаходиться 43 дітей з УВР ОД у віці від 0 до 18 років, з них 25 (58%) – хлопців та 18 (42%) – дівчат. Структура нозологічних станів диспансерної групи: 29 (67,44%) – вади легень, 8 (18,6%) – МУВР, 2 (4,7%) – синдром Картагенера, 2 (4,7%) – релаксація купола діафрагми, 2 (4,7%) – додаткові трахеальні бронхи. Найбільшу диспансерну групу (17 дітей – 39,5%) складають діти віком 6-14 років. Середні терміни виявлення вад розвитку ОД: до 1-1,5 років – МУВР та релаксація купола

діафрагми, до 2,5 років – синдром Картагенера, до 4,5 років – вади розвитку легень, у 6-7 років – аномалії бронхів.

Висновки

Частота УВР ОД в Чернівецькій області становить 0,67%, є більш високою у сільських дітей та має тенденцію до зростання. Щорічний приріст УВР ОД становить 0,45%. Перші місця в структурі УВР ОД посідають вроджений стридор та МУВР.

Перспективи подальших досліджень

Важкість перебігу УВР ОД, поєднання цих вад з аномаліями інших систем, висока летальність хворих з цією патологією свідчать про необхідність дослідження чинників ризику та критеріїв формування групи ризику щодо виникнення УВР ОД, пошуку шляхів пренатальної діагностики та розвитку спеціалізованої хірургічної допомоги немовлятам.

Таблиця 2

Частота ізолюваних та множинних уроджених вад розвитку ОД за 2001-2010 рр.

Райони	Роки												Всього										
	2001		2002		2003		2004		2005		2006		2007		2008		2009		2010		Всього		
	абс	%	абс	%	абс	%	абс	%	абс	%	абс	%	абс	%	абс	%	абс	%	абс	%	абс	%	
Аномалії хоан та носових ходів			1	0,15														1	0,09			3	0,03
Уроджений стрипор	1	0,11	1	0,15	2	0,22	4	0,41	13	1,3	10	0,98	11	1,1	7	0,6	6	0,54	3	0,27	58	0,59	
Трахео-стравохідна норія													1	0,1								1	0,01
Трахеомалія			1	0,15			1	0,1														2	0,02
Судинна компресія трахеї																	2	0,18				2	0,02
Плопалія легень			1	0,15	1	0,11	2	0,2	1	0,1							1	0,09	2	0,18		8	0,08
Кістофіброз легень			1	0,15									1	0,09								2	0,02
Лобарна емфізема																	1	0,09				1	0,01
С-м Картагенера													1	0,09								1	0,01
Кіста легені																				1	0,09	1	0,01
Аномалія бронха			1	0,15																		1	0,01
МУВР	1	0,11	1	0,15			3	0,31	3	0,3	5	0,49	2	0,2	4	0,36	5	0,45	5	0,45	29	0,30	
Синдром Дауна							2	0,2									1	0,09			3	0,03	
Всього	2	0,22	7	1,06	3	0,33	13	1,34	17	1,72	15	1,48	14	1,4	13	1,17	17	1,54	11	1,0	112	1,15	

ЛІТЕРАТУРА

1. Врожденные и наследственные заболевания легких у детей/Под ред. Ю.Е.Вельтишева, С.Ю.Каганов, В.Таля. – М.: Медицина, 1986. – 304 с.
2. Заболевания органов дыхания у детей/Под ред. проф.Б.М.Блохина. – М.:ИД «Медпрактика-М», 2007. – 616 с.
3. Минков И.П. О распространенности врожденных пороков дыхательной системы у детей/И.П.Минков//Вопросы охраны материнства и детства. – 1991. – №8. – С.2325.
4. Практическая пульмонология детского возраста (справочник)/Под ред.В.К.Таточенко. – М., 2000. – 268 с.
5. Путов Н.В., Толузаков В.Л., Левашов Ю.Н. Пороки развития легких//Руководство по пульмонологии. – Л., 1984. – С.20–46.
6. Сазонов А.М., Цуман В.Г., Романов Г.А. Аномалии развития легких и их лечение. – М.:Медицина, 1981.
7. Сенаторова А.С., Осипенко Е.В. Врожденные и наследственные заболевания органов дыхания/А.С.Сенаторова//Вестник физиотерапии и курортологии. – 2006.- №2. – С.147.
8. Слепов О.К., Сорока В.П., Бензар І.М., Джам О.П., Руденко Є.О., Риженко О.В., Пономаренко О.П. Особливості діагностики обструкції дихальних шляхів у дітей раннього віку з уродженими вадами розвитку/О.К.Слепов// Здоровье ребенка. – 2010. – №4. – С. 75.

**ЭПИДЕМИОЛОГИЯ ВРОЖДЕННЫХ ПОРОКОВ
РАЗВИТИЯ ОРГАНОВ ДЫХАНИЯ У ДЕТЕЙ
ЧЕРНОВИЦКОЙ ОБЛАСТИ**

Т.В. Сорокман, И.В. Ластівка, И.Б. Сичкар, Т.И. Дмитрук

Резюме: представлены результаты эпидемиологических исследований о частоте врожденных пороков развития органов дыхания в детской популяции Черновицкой области. Показано структуру врожденных пороков органов дыхания.

Ключевые слова: врожденные пороки развития, органы дыхания, дети, эпидемиологи

**EPIDEMIOLOGY CONGENITAL
MALFORMATIONS OF RESPIRATORY CHILDREN
CHERNIVTSI REGION**

T. Sorokman, I. Lastivka, I. Sichkar, T. Dmitruk

Summary. The results of epidemiological research on the frequency of congenital malformations of respiratory system in children population of Chernivtsi region. The structure of congenital defects of the respiratory system.

Key words: congenital malformations, respiratory, children, epidemiology.

Рецензент: Професор кафедри пропедевтики дитячих хвороб Буковинського державного медичного університету д.м.н., професор Годованець Ю.Д.